

Георги Илиев Димитров

ИСТОРИЧЕСКА СПРАВКА

за село ГЪМЗОВО
Михайловградска област

1989 г.

ГЕОРГИ ИЛИЕВ ДИМИТРОВ

ИСТОРИЧЕСКА СПРАВКА
ЗА СЕЛО ГЪМЗОВО -
МИХАЙЛОВГРАДСКА ОБЛАСТ

1989 г.

ВЪВЕДЕНИЕ

Целта на настоящата брошура е да се съберат и подредят съществуващите данни, сведения и спомени в едно и се постави началото на документирана събиране и описание историята по създаването и развитието на село Гъмзово.

С нея искам да улесня и подтикна следващите поколения да я допълват и обогатят с исторически факти от живота на населеното място.

Съдържанието ѝ е изготвено въз основа на материали от фонда на Държавен архив гр.Видин и спомени на съвременници за най-новата история.

В изготвянето на архивните материали, съхранявани в Държавен архив гр.Видин са участвували:

- Иван Сандов Илиев - бивш читалищен ръководител
- Димитър Флоров Вакаров - бивш партиен секретар
- Иван Стефанов Иванов - бивш учител
- Никола Маджов - бивш служител ПТС
- Геннадий Вълчев - учител

Данни за най-новата история са събрани от Владимир Иванов Мекон, дългогодишен ръководител и общественик. Активно участие в събирането на данни взе Любен Петров Костадинов, пенсионер и общественик в селото.

Материалите са съгласувани с широк кръг общественици.

На всички, помогнали да се направи тази брошура, изказвам най-сърдечна благодарност и признателност.

ОБЩИ СВЕДЕНИЯ

Село Гъмзово, Михайловградска област е разположено в Дунавската хълмиста равнина с надморска височина между 110 - 200 м. Релефът е хълмисто-равнинен, слабо пресечен от протичащи реки, ерозийни процеси и антропогенна дейност.

Според климатичното райониране на страната, то е разположено в умерено-климатичната област, в предпланинския район.

Средната годишна температура е около $+ 11^{\circ}\text{C}$. Минималната средно-годишна температура е $- 5^{\circ}\text{C}$, а максималната средно-годишна температура е $+ 24^{\circ}\text{C}$.

Годишната сума на валежите е тази за Дунавската равнина и се движи между 600 и 750 мм. годишно.

Максималните месечни валежи се колебаят между месеците Май и Юни, а минималните през м.Февруари.

Снежната покривка се оформя предимно през месец Януари и достига до 45 - 50 см.

Ветровете са предимно северозападни и източни със средна скорост от 1.5 до 3 м. в секунда. Те духат почти през цялата година.

Разположено е на площ от около 180 хектара.

Броя на населението при преброяването през различните години се движи както следва:

- 1934 г. - 2447 ж.
- 1945 г. - 2369 ж.
- 1956 г. - 2060 ж.
- 1965 г. - 1808 ж.
- 1975 г. - 1741 ж.
- 1982 г. - 1539 ж.
- 1985 г. - 1416 ж.

Отстои от гр. Видин на 17 км., от гр. Брегово - на 12 км. и от с. Ново село на 7 км.

Поминъка на населението е предимно земеделие, както в миналото, така и сега. Селското стопанство е водещ отрасъл, като преобладаващ дял заема растениевъдството, но също така добре са застъпени животновъдството и зеленчуко-производството.

Разполага с добра материално-техническа база, със специалисти и механизатори. Не достатъчна е работната ръка за извършване на дейности, където все още се изисква ръчна обработка.

Инфраструктурата е добре развита. Тя се оформя от : пълно развито осмукласно училище; целодневна детска градина; читалище ; селски здравен участък; ПТТ Станция; добре развита търговска мрежа със седем магазина; социален патронаж и спортен комплекс.

Сравнително добре е благоустроено. Жилищния фонд се състои от 565 масивни сгради и 219 паянтови - общо 784 къщи, като по-голямата част от тях са нови и с вкус изградени.

От 1984 г. отпочнало е и строителство по изграждане на водопроводна мрежа за водоснабдяване на селото.

Поради подходящата надморска височина през 1968 г. в мащиността " Метериз " бе построен телевизионен ретрансмитер.

ИСТОРИЧЕСКИ БЕЛЕЖКИ

За древната и средновековна история на село Гъмзово не са намират много запазени материали, но според тези които съществуват селото с името Гъмзово се споменава и е засвидетелствено писмено най-рано в Османските данъчни регостри на Видинския санджак през 1454 - 1455 г.

Включени в османските документи само шест десетилетия след покоряването на Бдинското царство в края на XIV в. това означава, че селището е съществувало и през българско-

то средновековие, като неговото начало трябва да датира далеч назад във вековете. Проданията от поколение на поколение свидетелствуват, че населението на село Гъмзово през средновековието по време на османското иго упорито се е борело за своето оцеляване, за което на няколко пъти е опожарявано.

От едно пенсионно дело съхранено в историческия музей / архив / на Народна библиотека " Кирил и Методий " става видно, че в Руско-турската освободителна война активно участие са взели и гъмзовци. Такива са баща и синимето на сина е Станко Ангелов, войвода на малка чета, а на бащата Ангел Младенов. Революционната дейност на Станко Ангелов е започнала на 5 юни 1876 г. Преминал в Сърбия, той организира доброволческа чета , обучава я и остава на разположение на сръбското правителство. След обявяването на сръбско-турската война, четата на която той е назначен за командир е включена в състава на първи батальон в бригадата на полковник Остоевич. В същата бригада е придадена и четата на Тодор Велков и руския капитан Зонбрик Филипович, която взема участие в Новоселското въстание. Четата на Станко Ангелов преминава на българска земя и на 28 юни 1876 г. участва в сраженията при Гъмзово. Селото е опожарено, а бащата Ангел Младенов тръгва с остъпващата чета на сина си да търси спасение в съседна Сърбия. Там той се поставя на разположение на сръбското военно разузнаване. Затова научаваме от запазените пропуски подписани от генерал Хороватович, в които най-педантично са отбелязани часът и минутите в които Ангел Младенов е бил на турска територия и неговото връщане. През цялото време на сръбско-турските войни бащата събира сведения за разположението на военни сили във Видинския край. Разузнавателната си дейност Ангел Младенов продължава и през Руско-турската освободителна война. Едно свидетелство издадено от началника на руското военно разузнаване полковник Артамонов под № 179 от 12 август 1877 г. по време на най-ожесточените сражения при Шипка доказва дейността и на бащата и на сина , като руски разузнавачи, заедно с подалия оставка от сръбската служба поручик Симо Соколов.

След като всички се е събрал Станко Ангелов заедно със семейството, се извинил със заповед от командира на Тимонския събски курнос Морозович. Наредено му е през прохода свети Никола над Мупрене да се придвижи на българската земя. Тук четата взема участие в освобождаването на Видин. Така в продължение на две години бащата Ангел Миланович като разпознавач и синът Станко Ангелов, като войвода на чета дават свой скромен дар в освободението на българската земя. Наскоро след тези събития бащата умира, а синът разорен от опожаряването на Гъмзово още през 1876 г. пише прошения до Народното събрание за омагьорна пенсия. Молбите му остават нечути и ние нищо не знаем за него. Некапомним имената им и от сърдечен макар и закъснала почит към паметта и живота им отдаден на свободата на България от турско робство. Ние сме им длъжници.

Като общоприето е мнението, че наименованието на селото - Гъмзово произлиза от сорта грозде "Гъмза", който широко е бил разпространен в района на селото.

Но интересно и приемливо тълкувание на произхода на името дава Маргарита Николова - етнограф във Вилнишкия музей.

Според нея опирайки се на топонимията, чрез която е установено, че днешното име на местността, водни обекти и селища отразяват някакъв природогеографски обект или неговият свойства: форма, цвят, мирис, вкус и др., отразява е и селищата и името на село Гъмзово.

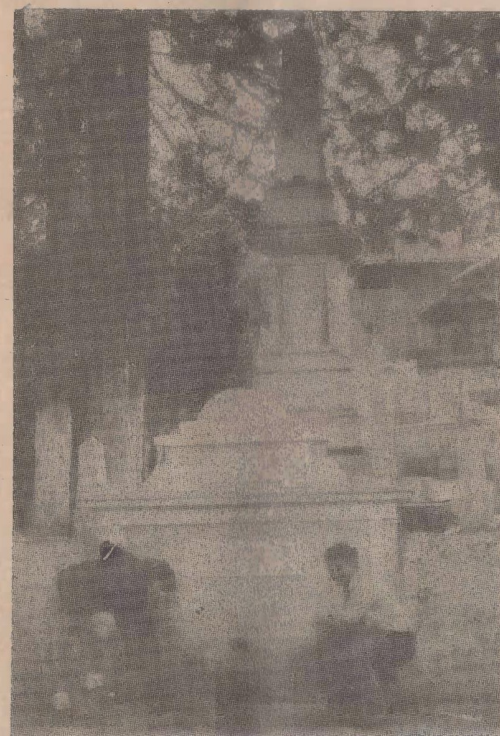
Местността, в която е разположено, има интересна форма на земя с дълга вълновата дръжка. Дръжката представлява една теснина, дълго, който започва от баира на селото и се свързва до долето малко към "чашата", това е руслото на река Видровец. Върху околните склонове "стените на чашата" и дъното ѝ са накацали къщите на селото.

Тази форма на местността е отразена в турската дума Гъмза, която има паралели в якутски език - хасма, уйгурски език - гъмза, алтайски език - ханза, китайски

език гънзузи - всички със значение лула за пушене.

Като се сравни направеното по-горе описание на местността в която е разположено селото, се вижда, че тя наистина прилича на една огромна лула, чиято дръжка е руслото на река Видровец, а в чашата на лулата е разположено селото.

ОБЩИНА ГЪМЗОВО

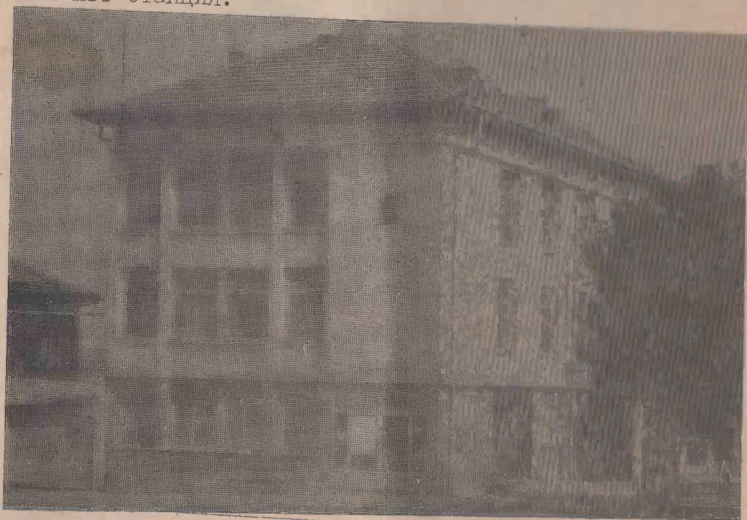
Селото непосредствено след освобождението от турското робство се обособява в община в състава на която са

включени селата Тияновци и Калина. За пръв кмет е назначен Петър Тодоров, а след 9.IX.1944 г. — Флор Ст. Крайняков.

През 1923 г. селата Тияновци и Калина се отделят и обособяват в отделна тияновска община. Това продължава до 1935 г., когато в състава на гъмзовската община отново се присъединяват село Тияновци, село Калина и село Делейна. Но през 1937 г. село Делейна се отделя от Гъмзово и се присъединява към косовската община, а село Гъмзово остава да съществува като община със селата Тияновци и Калина до новото административно деление при образуването на общинските системи, които се включват в община гр. Брегово и станат кметства.

Общината се е помещавала в частни сгради в селото до 1923 г. През тази година по време на кметуването на Никола Иванов Петруцов е била построена цялостна сграда. Тя бива разрушена по времето, когато започва строителството на читалищната сграда през 1958 г. От тази година до 1968 г. когато е построена новата административна сграда по време на кметуването на Владимир Иванов Меков общината е настанена първо в частен дом, а по-късно в сградата на ТКЗС.

Понастоящем кметството се намира в новата административна сграда, в която се помещават селския здравен участък и ПТТ Станция.

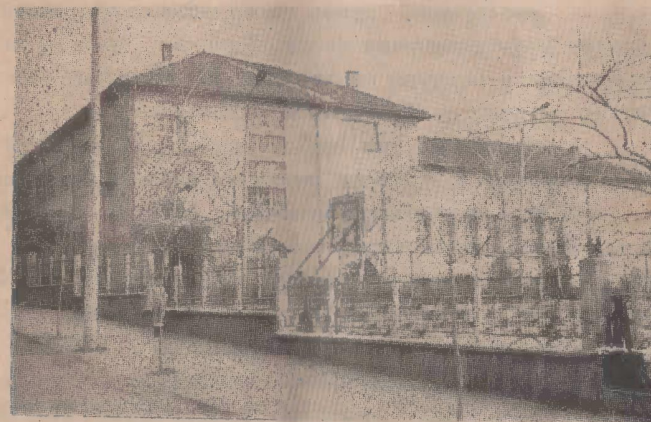

Оформянето на площада, строителството на читалищната сграда, сградата на ТКЗС и прокарването на пъти Видин-Гъмзово-Брегово се извършва по време на кметуването на Владимир Иванов Меков. Благоустрояването на центъра продължава с построяването на административната сграда и поставянето на тротоарни плочи и бордюри в центъра на селото и по главните улици по време на кметуването на Любен Флоров Мициков и Иван Лапатов.

Асфалтирането на площада и главните улици се извършва по време на кметуването на кмета Манаси Инчев.

Благоустрояването продължава и понастоящем с отпочването на водоснабдяване на селото, реконструкция на площада, благоустрояване на парка, построяване пунктове за приемане на животни и млеко от личния сектор, изграждане на новото предприятие-МК "Ива" и изграждане на база за разкриване на мотелна дейност съвместно с швейцарската фирма "Алимпекс".

ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ "ХРИСТО БОТЕВ"

Народното основно училище "Христо Ботев" е откри -

то за пръв път през 1894 г. До 1932 г. училището в съществуващо само като начално – с начален курс. В него са се учили деца изключително от с.Гъмзово.

През 1935/36 учебна година училището става пълно развито и със среден курс – от първи до осми клас изключително.

До 1945 г. училището се е помещавало в стара цялостна сграда и в наети частни стаи. От горната година то се премества в нова двуетажна масивна сграда с осем класни стаи, физкултурен салон и др.помещения.

До 1959 г. то съществува, като основно училище със седми клас, а от тази година става осмолкласно полуинтернатино училище. Във връзка с това по времето на тогавашния директор Георги Илиев Димитров се извършват и някои подобрения на материално-техническата база и битовите условия. Благоустроява се приземния етаж / сутерена /, като се преустройват в столова, кухня и работилници по трудово обучение, които се оборудват с необходимите машини, инструменти и съоръжения.

През същата година се отчуждават две съседни частни парцели и се разширява двора. Една от сградите до 1961 г. се запазва и ползува за разкритото общежитие към училището за деца от с. Тияновци и с.Калина.

Следващите три години до 1964 г. се прави подготовка и асфалтиране на тези отчуждени парцели и се създават баскетболна, волейболна площадки, писти, трапове за скок и пейки с места за сядане за 600 души.

Този курс на подобрене на материално-техническата база продължава и следващите години по време на другите директори – Симеон Василев Ников, Георги Борисов Първанов и понастоящем Пламенка Борисова Йонкова.

През цялото време на съществуване на училището обществеността на Гъмзово има правилно отношение към делото на образованието и активно го подпомага.

НАРОДНО ЧИТАЛИЩЕ " ПРОСВЕТА "

През месец март на 1928 г. по инициатива на Никола Чуков и негови другари-съмишленици се основава Народното читалище, което именуват " Просвета ".

Уставът на читалището е приет на учредително събрание, състояло се на 3 март 1928 г. в една от стаята на старото училище.

На това събрание се избира първото ръководство на читалище " Просвета " в състав : председател – Никола Петров Чуков, секретар – учителя Михаил Живоदारов от гр.Видин и членове – учителят Младен Горанов от с.Вълчедръм Ломско, Флоро Ст.Крайнянов, Ангел Иванов Цоканов и Предо Йонов Журебанов.

Членове учредители на читалището са: Лападат

Ст. Вакаргов, Димитър Фл. Вакаргов, поп Кръсто Фършаров, които в последствие стават и членове на читалищното ръководство.

Първите няколко години читалищата дейност е затруднена от липса на средства, които са се събирали само от членски внос и дарения в пари и книги. Поради това ръководството се задоволява да го абонира само за някои списания и няколко видински вестници – вестник "Видинска селска драма", вестник "Око – народен вестник", вестник "Дунавско земеделско знаме" и др.

През 1938 г. по настояване на ръководството пред общинската управа, оглавявана от кмета Богдан Димитров от гр. Видин – юрист, читалището се оземлява с ниви от 10 дка. С доходите от тази нива дейността на читалището чувствително се подобрява.

През 1930/31 г. в дейността на читалището се включват новопостъпилите млади прогресивни учители Борис Дамлинов и Благой Иванов. Те дават тласък на културно-масовата работа на читалището.

За помещения на читалищната библиотека и читалищ са използвани стаи в старото училище и частни сгради.

От 1950 г. към общинския народен съвет е назначен за читалищен ръководител Иван Сандов Илиев. Той е отговорен за читалищната дейност и в селата Винарово, Майор Узуново, Неговановци и Тияновци.

От основаването на читалището до тази година книжния фонд и архивните материали са били съхранявани в неподходящи помещения, често премествани от класни стаи в частни сгради и те са се похабявали.

За това от 1950 г. започва период на активно обогатяване книжния фонд чрез закупуване на нови книги и дарения от частни лица.

Един от първите дарители, който е дарил и най-много книги е Мариан Флоров Белдев, тогавашен студент в Софийския университет.

На 22 декември 1952 г. с протокол № 3 читалищното ръководство решава и преименува читалището от "Просвета"

на "Борис Димитров", загинал политзатворник в Ловешкия затвор. Не след дълго време след смяната на читалищното ръководство / няма данни за точната дата / името на читалището се възстановява, което е запазено и до днес.

През 1959 г. със средства от самооблагане на населението и субсидии от държавата започва строителство на нова сграда с кино салон с 300 места, хранилище, репетиционни и читалня. Тя влиза в експлоатация след тържествено откриване през 1962 г. Това дава нов тласък на културно-масовия живот в селото.

Книжния фонд постепенно расте. Според отчетните книги води началото си от 1950 г. и до сега наброява над 11 хил. тома, който се обслужва от библиотекаря Мария Цветанова Йорданова, завършила специално библиотечно образование.

След Иван Сандов, като читалищен ръководител от м.к. 1953 г. само за пет месеца работи Севастиян Борисов Казаков. Последователно след това, като такива работят Петър Николов Костадинов, който активно участва в строителството на читалищната сграда, Мариан Иванов Маринов, работещ до 1965 г., след която година и до днес работи, като секретар на читалището Евлоги Иванов Петров, завършил специално за това полувисше образование.

Към читалището са изградени още от 1950 г. и работят следните самодейни художествени състави:

- смесен хор с ръководител Захари Цветков – учител;
- танцова трупа от 12 души / на младите / с ръководител Георги Кръстев Цветков / Филчо /;
- танцова трупа на старите / между 50 – 70 г. / с ръководител цигулара Милан Станков Костадинов;
- театрална група от 14 души от които 3 девойки – Карамфила Петрова, Евгения Цокова и Силвестра Иванова Сараева.

Тези състави развиват добра дейност и са в центъра на културно-масовата работа на селото. За добра работа през 1952 г. ръководителя на читалището Иван Сандов и читалището са наградени с медал "Кирил и Методий" – III степен и книги.

Истински подем в работата на читалището започва след настаняването му през 1962 г. в новия читалищен дом.

Под ръководството на следващото поколение ръководители самодейните състави жънат блестящи успехи.

През 1962 г. участвуват два танцови състави във Варна на "Варненско лято 62". Там старият танцор Марин Меилов / Рику / играе соло с бабун и шише на главата. Ръководител на танцовите групи е Петър Николов Костадинов.

През 1966 и 67 години театралният колектив блестящо подготвя и представя пиесата "Хан Татар" с ръководител Георги Илиев Димитров – учител.

Създаден е нов пионерски фолклорен танцов състав с ръководител Олга Василева Никова, който се присъединява към останалите два и на сцената играят вече три поколения.

Изградена е нова певческа група с ръководител – Захари Цветков – учител.

С обогатената материално-техническа база се създават условия и изгражда към читалището кино-фото клуб първо с ръководител Георги Илиев Димитров, а понастоящем Симеон Василев Ников.

Тези колективи с добрата си работа и дейност успяват да се наложат на зонални и национални изяви.

От Третия национален събор за народно творчество в гр. Коприивщица танцовия състав на старите с ръководител Петър Николов Костадинов се завръща със златен медал, а народния певец Светослав Водов със бронзов медал.

Пак под ръководството на Петър Николов Костадинов фолклорния танцов състав на старите се завръща със златен медал от Коприивщица и през 1976 и 1981 години.

На Шестия републикански фестивал през 1984 г. младежкия танцов състав завоюва сребърен медал, женския хор с ръководител Георги Борисов – учител, сребърен медал; театралния колектив с ръководител Евлоги Иванов Петров – сребърен с постановката "Камък в областта" от Георги Караславов. За добре изиграни роли в същата постановка Евлоги

Петров е удостоен със златен медал, а Викенти Светославов Водов и Емил Аспарухов със сребърен.

Самодейните състави получават още много награди и отличия от регионални прегледи и прояви.

На два пъти колективите излизат с концерт извън страната – в съседна Югославия.

Кооперативното движение в селото започва със създаването на

ПОТРЕБИТЕЛНА КООПЕРАЦИЯ "ЗЕМЕДЕЛЕЦ"

Тя е създадена на 7 март 1935 г., като кооперативно кредитно сдружение.

Основите ѝ полагат осем члена с пръв председател Ангел Иванов Цокров. Започва активно набиране на членове, в която дейност особено се проявява Никола Чуков /Бурда /

и те ежегодно се увеличават, като са стигнали до 565 члена и делов капитал възлиза на 6 495 лв.

В своята дейност кооперацията се е занимавала с търговия на дребно и изкупуване на селскостопанска продукция.

Освен това тя се е занимавала и със заемна дейност - раздавала е кредити на членовете си и ипотече.

От 1948 г. до 1952 г. е преработвала кравето и овча мляко от населението в кашкавал и сирене.

От основаването си до 1947 г. е носила наименованието - кредитна кооперация.

От 1947 до 1950 г. - всеобща кооперация, от 1951 до 1959 г. - потребителна кооперация.

Понастоящем - клоново стопанство, в рамките на Народно гр. Брегovo.

За подобряване на работата на кооперацията особено родя изиграва предоставянето на цялата двуетажна сграда на ТКЗС за магазини. Това създава прекрасни условия за разгръщане на добра търговска дейност и култура на обслужването. Особен възход търговската дейност показва в последните два - три години, като ежегодно търговската дейност в селото се нарежда на първо място в общината по изградена материално-техническа база, изпълнение на плановите показатели и култура на обслужването. За това заслуга има председателя на клоновото стопанство Симеон Петров Барбов. Постоянен първенец в работата си е Звездица Петрова - отговорник на магазин за хранителни стоки.

От 1989 г. отпочна и реконструкцията на интериора в магазините което ще продължи няколко години. До момента е готова сладкарницата.

Следваща стъпка на кооперативното движение и създаване на социалистическата собственост е изграждането на трудово-земеделското кооперативно стопанство.

ТКЗС "СТАНКЕ ДИМИТРОВ"

То е учредено с протокол № 1 от 28 февруари 1951 г. На тази дата са се записали 462 души членове кооператори, жители на с. Гъмзово.

Взема се решение и е наименовано "Станке Димитров".

Първият управителен съвет на стопанството е бил възглавен от Лапатац Георгиев Митриков с членове: Станко Маринов Бадев, Спиридон Йонов Цветков, Костадин Димитров Лалешов, Флоро Димитров Урсоев, Георги Йонов Добрев и Лапатац Димитров Вакарџов.

В първият контролен съвет са избрани: Игнат Димитров Динков, Лапатац Лапатацов Нецов и Александър Иванов Ковачев - всички от село Гъмзово.

С тези 462-ма члена стопанството работи до 1956 година, когато се извършва масовизацията. През тази година членове стават и останалите 111 души, като с това цялото село става земеделско стопанство.

На 1 януари 1959 г. става уеднажилие на стопанствата и гъмзовското стопанство преминава към това на село Ново село. След три месеца по указание на Окръжния народен съвет – Видин, гъмзовското стопанство наново се отделя от село Ново село и заедно с това на селата Тияновци и Кадина образува общо обединено стопанство със седалище в с. Гъмзово.

В този си вид работи до 1969 г., когато стопанството е обединено с това в гр. Брегово и образуват АПК.

Понастоящем стопанството е в структурата на АПК-гр. Брегово, като първа комплексна бригада с председател Сашко Несторов Цветков – агроном.

П Т Т СТАНЦИЯ

Месторазположението на селото му отрежда външно място в развитието на съобщителната мрежа във Видинския край.

На 20 април 1923 г. е открита пощенска станция със заповед № 179/1688 /30. Въведени са всички служби: приемането на всички видове пощенски и колетни пратки, парични преводи, спестовна каса, чекова служба, телеграфни и телефонни услуги. По това време в околните такива станции е имало само в селата Брегово, Арчар и с. Ново село.

Радостта на населението от тази ценна придобивка е краткотрайна. Недълновидността, късогледството и партизанщината, която вилнее в селото поставя личните интереси над всичко. Намесва се и егоизма на секретар-бирниците, които с откриването на станцията се лишават от хонорар, като пощенски агенти / продава ли са пощенски марки и се грижели за изпращането и доставката на писмата / довежда до закриването на пощенската станция през 1924 г.

Местното късогледство самозабавя хода на съобщителната мрежа в района. По това време, а и днес през с. Гъмзово преминават телефонните и телеграфни връзки на най-старите ПТТ Станции: – гр. Брегово и Ново село. Тук се е намирал и контролният стълб. Телефонизират се нови села, като Винарово, с. Неговановци, с. Майор Узуново и с. Тияновци, които линии са включени в номератора на община Гъмзово. Именно това налага отново въпроса за откриването на ПТТ Станция в района.

Винаровчани се оказали по-дълновидни и приемчиви и издействували станцията да бъде открита във с. Винарово, въпреки преимущество на географското разположение на с. Гъмзово.

Пробудена е обществената съвест в селото. Тогавашната малобройна, но бойка интелигенция в лицето на Кръсто Миланов Костадинов, Нестор Георгиев Петров, Марин Николов Белдев и др., пишат изложение до Главната дирекция на съобщенията, в което доказват предимството на с. Гъмзово пред

с.Винарово. След десет години прекъсвано през 1934 г. отново е открита ПТТ Станция в с.Гъмзово.

Според тогавашния статут, макар да се води ТП пост, а не ПТТ Станция, въвеждат се всички служби и дейности, както в предишната станция. Само заплата на началника се поема от общината, независимо че е назначен от Главната дирекция на съобщенията.

Съществуването на станцията, като ТП пост до 1939 г. не е пречка да бъде открит и технически район. Назначен е надзорник, който поддържа телефонната мрежа от контролния стълб в местността "Судол" и всички села от Майор Узуново и Ясен до с.Делейна, или целия най-северозападен край на страната, което продължава до 1954 г., когато биват назначени надзорници към станциите на с.Брегово и Ново село.

Повече от двадесет години станцията е била разменна и е обслужвала във всяко отношение селата Винарово, Неговановци, Майор Узуново, Тияновци и Калина. През отделни периоди е била разменна само в пощенско отношение на станция с.Ново село /пощата за Ново село се е пренасяла през 1935/36 г. с магаре от куриера Станко Мутев от с.Брегово, а през тежките зими на 1947/48 г. от пощенсателя Иван Г.Василев от с.Гъмзово/.

Макар настанена в най-примитивни помещения /сградата на Димитър Гочев до съвета после в плевнята на Димитър Игнатов/, станцията се е развивала по възходяща линия и в някаква степен е била образец на чистота, ред и дисциплина.

Своя апогей тя достига през 1949 г., когато вече е преместена в бившата кръчма на Петър П.Костадинов, където с много ентусиазъм тогавашният колектив извоюва званието "Образцова станция", звание присъдено за пръв път в страната на селска станция, както и преходно червено знаме "Станция първенец" в бившата Врачанска област.

От 1968 г. станцията се помещава в административната сграда, където ѝ е предоставен втория етаж. В строителството участие взема с 50% от стойността на етажата - 4 500 лв. и самата станция, като средствата са осигурени

от Министерството на съобщенията по инициатива на Тодор Ангелов и Никола Маджов от Районната станция гр.Видин.

На 30 юли 1974 г. със съдействието на Венелин Петров Балдев от Министерството на съобщенията е построена и пусната в действие АТЦ с капацитет 200 номера. От септември 1985 г., пак с помощта на Венелин Петров Балдев АТЦ е подменена с нова с капацитет 400 номера. В този период е изградена и селищна кабелна мрежа с 270 чифта, а през 1986 г. е включен и 100 чифтов кабел за селата Тияновци и Калина. Снетата от действие АТЦ централа - 200 поста е предоставена на с.Косово, с която се телефонизират селата Косово и Делейна и спомага за довършване окончателно телефонизацията в община Брегово. В края на 1987 г. към АТЦ са били включени 354 телефонни поста, а станцията е реализирала общо приходи за 51 х.лв. за годината. През 1978 г. е монтиран междуселищен телефонен кабел - гр.Видин - Брегово, през Гъмзово, по който се осигурява подземни връзки и автоматично избиране за сега само изходящо. Окончателно са ликвидирани всички въздушни линии в района.

От 1934 г. до 1945 г. станцията се е оглавявала от началниците: Никола Лазаров - от с.Арчар, Георги Аврамов - от Софийско, Петко Иванов - от с.Селановци, Оряховско и Захари Цонев - от гр.Белоградчик. През същия период раздавачи на общинска сметка са били: Петър Д.Матеев, Занко Флоров Урсоев, Марин Флоров Митроев, Лападат Ангелов Владов, а на държавна сметка - щатни: Никола Цветанов Вързоев от гр.Видин, Софрони Иванов Ников и Ефтим Николов Недялков от с.Гъмзово. Надзорници са били: Данчо Соколов от Пернишко, Владимир Рангелов от с.Чупрене и Марин Савов от гр.Видин.

След 1945 г. станцията се попълва само с местни кадри, като първи местен началник е Никола Маджов до 1 август 1951 г. Надзорник - Иван Бадев до 1965 г. Раздавачи - Марин Л.Владов, Ефтим Николов Недялков, Любен Петров Колчев. Куриери са били: Цветко Петров

Михайлов, Ангел Игнатов Петров и пощонаематели : Аспарух Фл. Харалампов, Серафим Кръстев, Марин Йорданов Добрев, Лападат Ангелов Кръстев и Любен Петров Крайнинов.

По-късно след преместването на Никола Маджов за зам.началник на Видинската станция, през отделните години станцията се е оглавявала от началниците : Борис Иванов Младенов, Марин Пасков – от гр.Брегово, Величко Банчев от гр.Видин, Василка Славчева, Дечка Петрова, Тодорка Конова, Яким Крилатски, Карамфилка Петрова, а по настоящем от Олимпиада Борисова.

През различните периоди от 1944 до 1960 г. повече от осем години станцията е оглавявал Ефтим Недялков като най-опитен служител от станцията, като през този период той е въвеждал в работа новопостъпилите на работата началници. Макар и без специално образование той отлично се е справял със служебните си задължения.

Длъжността телефонист е дадена през 1963 г. и на тази длъжност са работили :: Костадин Савов от с.Майор Узуново, Карамфилка Петрова, Рилка Христова, Мария Банчева, Бединка Славчева, Цветана Генадиева и понастоящем Гълъбина Аспарухова.

Като монтьори са работили: Любен Петров, Савин Бадев, Замфир Костадинов Матеев, Венцислав Миланов Белдев, Валери Казаков, а от началото на 1989г. длъжността е съкратена и прехвърлена в ПТТ Станция в гр.Брегово.

Пощальони през отделните години, освен гореспоменатите са работили и : Любен Борисов, Митко Цветанов, Ангел Игнатов Петров и Гинка Кръстева.

Като куриери са работили: Величко Маринов Петров, Александър Петров, Наталия Кръстева, Никола Цветков и Горан Янакиев.

СЕЛСКИ ЗДРАВЕН УЧАСТЪК

Фелдшерския здравен пункт е разкрит в селото през 1928 г. За пръв фелдшер в пункта е бил назначен Плъчков. След него се изредят няколко фелдшера, като Балтанов от с.Ново село, Марин / Кисър /, Никола Петров от с.Павелче Врачанско, Георги Човиков от с.Ново село. Последен фелдшер в участъка // пункта / преди да се превърне в селски здравен участък е Памуков.

През 1951 г. пункта се превръща в селски здравен участък. От този момент се назначава на работа висш медицински персонал – лекар. От изредилите се лекари в периода след 1951 г. най-се откроява и се е запомнила работата на лекарите Гина Ценова и Методи Пешев – двамата от гр.Видин.

Селският здравен участък в началото работи в различни частни сгради, а понастоящем се помещава на първия етаж на административната сграда.

По-късно на селския здравен участък се отпуска още една щатна бройка – зъболекар.

Понастоящем в него работят д-р Николай Бирцов, зъболекарката Ирена Атанасова Цветкова, акушер Елена Влъчкова, шофьор Венизел Никифоров и санитар Евсевия Михайлова.

През периодите, когато от гр.Видин не можеха да осигурят щатна бройка-лекар, такава длъжност изпълняваше фелдшера Лападат Маринов Труйков от с.Гъмзово, който при разкриването на фелдшерски пункт в с.Тияновци беше назначен като фелдшер в него.

МОДНА КЪЩА " И В А "

Промислеността е нов отрасъл в икономиката на селото. Тя се развива във връзка с миграционните процеси, които засягат и с.Гъмзово.

Това принуждава местното ръководство да търси изход

в изграждане на промишлено предприятие за свободната женска ръка и особено за девоичките.

Правят се различни постъпки пред Общинското ръководство и окръга, но подходящо производство не се открива.

По предложение на кмета на селото Георги Илиев Димитров пред ръководството на Центъра за нови стоки и мода – София в лицето на Генералния директор Нейка Василева и зам.директора Тоньо Димитров възприема се плануваната модна къща вместо да се построи в град Видин тя да се построи в с.Гъмзово.

Окръжното и общинско ръководства възприемат варианта и строителството на модната къща започва през месец април на 1985 г. За целта се реконструират сградите на бившото МТС и прилежащия ѝ парцел от 30 декара.

На 2 януари 1985 г. започва производството с 23 души работнички в по-малката сграда преди къщата официално да е узаконена.

От самото начало на строителството за директор на предприятието е назначен инж. Ромил Тимотеов Николов от с.Гъмзово. Три месеца по-късно за организатор производство е назначен и Калин Георгиев Илиев също от село Гъмзово. Успоредно със строителството и реконструкцията на сградите продължава набирането на работна ръка отком-плектоването на ръководния персонал, оборудването с машини и съоръжения и създаване благоприятни условия за изграждане на едно малко модерно съвременно предприятие.

Строителството се изпълнява от строителна група с майстори от с.Гъмзово и бригадир Христо Усов Джанков.

Понастоящем предприятието работи с работнически колектив от 45 работнички и изпълнява една производствена програма от 890 х.лв. обща промишлена продукция.

От основаването до сега то редовно изпълнява и преизпълнява годишните си производствени програми. Неговата продукция се наложи на вътрешния пазар и тя се купува от населението.

Нараствалите му възможности, позволяват да разшири производството и в момента е в процес на разкриване цех с 20 души работнички в с.Косово.

Почти е завършено благоустрояването на двора.

Укрепването и постоянното му възходящо развитие се дължи на компетентността и всеотдайността на работата на неговия директор и целия ръководен и трудов колектив.

В ръководния персонал работят Звезда Антимова Водова – счетоводител, Любен Бирцов от гр.Видин, Дилияна Казакова, Илинка Ефросимова и Стела Партениева.

ОБЩЕСТВЕНО - ПОЛИТИЧЕСКИ ОРГАНИЗАЦИИ

По указание на Окръжния комитет на партията в с.Търново партийната организация е създадена през м.април 1919 година.

В присъствието на учителите - комунисти Асен Бъчваров - учител в с.Тияновци и Крум Митев - учител в с.Нова село, като представители на Окръжния комитет на БКП на събрание в кръчмата на Йон Цветков събрали се след изнесена информация от Асен Бъчваров се е пристъпило към постъпване на желаещи в редовете на Българската комунистическа партия.

Първите желаещи са били Александър Потяков, Димитър Ст.Вакаров, Тодор Ст.Вакаров, Димитър Фл. Вакаров, Симеон Душков, Петър Иванов Латоев, и Иван П.Урейков.

След оформянето на първия протокол е избрано и първото бюро на партийната организация. За секретар е бил избран Димитър Флоров Вакаров.

През месец септември 1919 г. са приети нови членове: Костадин Фл.Трайстаров, Стан Г.Лунгов и Иван Иванов Казаков. През същия месец се провежда събрание по повод издигане кандидатурата на Станко Марин Цестов от гр.Брегово за народен представител. След неговото слово на събранието се приемат нови членове: Петър П. Костадинов, Иван Иванов Долгеров от гр.Видин, Марин Ив. Пуев, Никола П.Чуков, Теодоси Цветков и други.

На изборите през 1919 г. за общински съветници партийната организация участва в листата със свои представители: Димитър Фл.Вакаров, Йон Ст.Николаев, Никола П.Чуков и др. като спечелват 218 гласа и право на двама общински съветници. За такива са избрани Димитър Фл.Вакаров и Никола П.Чуков. По време на изборната кампания в помощ на партийната организация вземат участие и симпатизанти безпартийни като: Александър Ф. Радов, Петър Николов и Марин П.Иванов.

През пролетта на следващата 1920 година в изборите за общински съветници партийната организация отново взема активно участие в изборната кампания и спечелва общо 106 гласа и един общински съветник, за който бил избран Димитър Фл.Вакаров.

През 1920 г. партийната организация наброява 63 члена - без партийни билети.

Партията през 1922 г. взема участие със свои представители в организирани събор - митинги в гр.Лом и гр.Видин. В тях са участвували по-активните комунисти: Димитър Фл.Вакаров, Александър Потяков, Петър Иванов Латоев, Иван Долгеров, Тодор Ст.Вакаров, Симеон Душков и други.

На митинга в гр.Видин биват откарани от каруцаря / със собствената си каруца / Йон М.Цветков безплатно. До града се движат с развято червено знаме.

По време на септемврийските събития през 1923 г. партийната организация, заедно със земеделската дружба са имали задача и готовност за участие, но поради провал за вдигане на въстание в района те не вземат участие.

След разпити и обиски на партийния секретар Димитър Фл.Вакаров от страна на военните в общината, партийния секретар е освободен поради недоказана виновност.

Следва период на извеждане на комунистическата партия в нелегалност, през който само по-активните членове провеждат срещи.

Чак през 1931 г. по време на избори за народни представители и общински съветници партията участва със своя листа. В нея са били включени: Димитър Фл.Вакаров, Александър Потяков, Иван Т.Урейков, Иван Ив.Казаков, Стан Ст.Лунгов и съмишлениците на партията Славчо Фл. Урсоев, Марин Бушев и др. На тези избори са спечелени 189 гласа и право на двама души общински съветници.

Активно участие в агитацията по време на изборите е взел и учителя Благой Петров Русинов от гр.Лом, но

по-късно за тази си дейност той е уволнен дисциплинарно от работа. Тази дейност на партията продължава до 1934 г. когато тя отново е обявена извън закона.

Следва един дълъг период, през който партията в селото не живее организационен живот.

Чак след 9.IX.1944 г. партията отново е възстановена и заживява пълнокръвен организационен живот. Тя е решаващ фактор в укрепването на народната власт в първите години след победата на Септемврийската революция.

От 1959 г. тя напълно е укрепнала кадрово и е обезпечена със специалисти и организационни кадри.

В настоящия момент обединени от Общоселския партийен комитет членуват 120 комунисти в четири партийни организации, които се водят на отчет към Общинския партийен комитет гр.Брегово.

ЗЕМЕДЕЛСКА ДРУЖБА

Земеделската дружба е основана през зимата на 1918 година.

Нейни основатели са Никола Патруцов, Никола Меицов Лунгов, Иван Калинов Крайнянов, Георги Д.Василев, Димитър Иванов, Тимотей Цокров, Милан Крайнянов, Флоро Попадиев, Флоро Н.Гугов, Марин Ангелов, Цветан Петруцов, Павел Томов, Никола Христов, Флоро Лападатов, Станко Стоенелов, Флоро Иванов Фърнев и Никола П.Митруцов.

Първи председател на дружбата е Никола Патруцов.

От пролетта на 1919 година за председател е избран Тимотей Петров Цокров и с прекъсване по време на Деветоюнския преврат и последвалите политически събития земеделската дружба е извън закона.

След възстановяване законната дейност до 1934 г. неин председател е Иван Крайнянов, а след тази година председателството се оглавява пак от Тимотей Цокров до 1944 година.

След 9.IX.1944 г. настъпва един период, когато в Земеделската дружба се оформят две течения – едното за съюз и сътрудничество с народната власт и Българската комунистическа партия, а другото в опозиция с Никола Д. Петков. Надделява това течение, което е за сътрудничество и съюз, и така Земеделската дружба в село след 9.IX.1944 г. участва активно в изграждането и утвърждаването на новата власт в селото. Неин пръв председател през този период е Флоро Станев Крайнянов.

От този момент насетне и до сега съюза между комунисти и земеделци не е нарушен и двете партии активно работят за възхода на селото. В настоящия момент председател на дружбата е Борис Евросимов Петров.

ОТЕЧЕСТВЕН ФРОНТ

Отечественият фронт е основан през 1945 година. Първият му комитет е в състав: Цветан Велков Младенов, Димитър Станев Вакаров / Миталаш /, Флоро Урсоев, Флоро Крайнянов и Иван Крайнянов. За първи председател на комитетата е избран Флоро Урсоев. Главната задача на Отечествения фронт през този период е да помогне за укрепването на народната власт в селото. Това се извършва най-вече в участие на организиране на населението за даване отпор на проведения контра митинг от опозицията в селото. През това време негов председател е Петър Чобанов. По-късно Отечественофронтовската организация взема дейно участие при кооперирането на земята, благоустрояването и хигиенизирането на селото. Много активно се включва в организирането на населението и под негово ръководство се провеждат трудови дни с доброволен труд за прокарване на пътя Видин – Гъмзово-Брегово. Участие взема и в организиране на населението в построяването на селския стадион.

През този период председатели на Отечествения фронт са били Ефтим Николов и Цветан Куков.

През последните години Отечествения фронт под ръководството на партийната организация оказва голяма

помощ на общината, а по-късно и на кметството в благоустрояване и хигиенизиране на селото, оказване помощ на кооперативното стопанство във върховите моменти с непланирана работна ръка. Активно участие напоследък във включване на населението в семейния акорд и изпълнение плана по самозадоволяването.

В своите 14 низови организации тя обединява 1200 членове.

През последните години председател на Отечествения фронт бе Яким Петров Харалампов, а понастоящем Павел Герасимов Нецов.

МЛАДЕЖКА КОМСОМОЛСКА ОРГАНИЗАЦИЯ

Преди 9.IX.1944 г. Работнически младежки съюз не е имало. Той е основан през м.септември 1944 г. под ръководството на : Иван Лапататов Петров, Борис Лапататов Митриков, Харитон Флоров Кадънкоев, Димитрина Лапататова Петрова, Дарица Николаева, Вилсон Фл.Миролев, Евдокия Маринова Буцева и Златка Георгиева Бушева . За пръв председател на РМС е бил избран Иван Лапататов Петров.

След преименуването на организацията в СММ и ДСММ, младежката организация е пръв помощник на партията в селото при изпълнение на културно-масовата работа в читалището, физкултурата и спорта и при изпълнение на плановите в селското стопанство.

Понастоящем комсомолската организация наброява 33-ма члена . Комсомолците предимно са включени в трудовия колектив на I-ва комплексна бригада и модна къща "Ива".

Пекретар на организацията е Ангелина Евдокимова Ружева - учител в Основно училище - с.Гъмзово.

ФИЗКУЛТУРА И СПОРТ

Колоритна е историята на създаване спортни традиции в селото. Тя е свързана с ентузиазма, енергията и упоритостта на любящи хора спорта и физическата култура.

Още през 1923 г. гъмзовските младежи спортуват организирано. Политически емигранти завръщайки се от Румъния и Югославия пренасят кожената футболна топка в селото. Младежите с радост тичат след нея и се стараят да играят футбол. През годините 1924, 1925, 1926, 1927

гъмзовчани имат свой футболен отбор. Играят срещи със съседните села - Връв, Брегово и Ново село. Без умора, пеш пътуват за тези срещи. По това време имат свои "звезди", като вратаря Ита Матеев, Флоро Милков, Илия Михайлов, Маринчо Харалампиев, Флоро Матеев и др.

През този период активна спортна дейност, като организатор развива Иван Иванов Вакаров.

През 1928 г. в селото постъпва като млад учител Стефан Иванов Стефанов от с.Осиковица, Ботевградско. Той идва със завършени главатарски курсове на Министерството на народна просвета и съюза "Юнак" през 1927г. Обича^и всеотдайно спорта и сам спортист той започва упорито да работи за създаване на организирано спортно движение в селото. Успява да запали младежите и по-будните жители на селото.

По негова инициатива на 12 февруари 1932 г. се основава гимнастическо дружество, което именуват "Гъмзовски юнак". Той е избран за главатар на дружеството, а прогресивния народен учител Младен Горанов от с.Душилница, Ломско, за председател.

Създадена е крепка физкултурна организация, чиято система на физическо възпитание се опира на масовите гимнастически упражнения, спортната гимнастика, леката атлетика и футбола.

Верни и всеотдайни саратници в делото му стават учителите - Делчо Варадинов, Младен Горанов, Борис Петков, Марин Христов, Нестор Георгиев и други.

Активният спортен живот заангажира вниманието на обществеността. Селският площад е превърнат в спортен терен. Направен е трап за скачане, монтиран е лост, подвижна успоредка, халки, върлина за катерене. Всичко е направено с доброволен труд и подръчни материали. Провежданите състезания се превръщат в отмора и емоционално преживяване на участници и публика.

Всички по-големи празници се ознаменуват с масови символични гимнастически упражнения и спортни състезания.

Този активен спортен живот поражда нуждата за построяване на селско спортно игрище. За тази цел е трябвало да се отдели място от селската мера, но част от населението и администрацията виждат в това прехосване

на земята, която е необходима преди всичко за паша на животните.

През 1933 година се изработва регулационния план на селото и тогава по дискретното настояване на Стефан Иванов пред инженера-който го изработва е отредено и петно / място / за спортно игрище. Така село Гъмзово става едно от първите села в България в регулационния план на което има отредено специално място за спортно игрище.

През 1934 г. Стефан Иванов успява да убеди кмета Тодор Недев - адвокат от гр.Видин да се осъществи плана и бъде построено спортно игрище. С кметска заповед това е разрешено и ентусиазирани младежи, население и ученици под ръководството на Стефан Иванов и учителите започва строителството на игрището. Срещу това обаче се надига селската реакция, която се оплаква до Околийския полицейски управител.

Независимо от това работата продължава. Подравнява се терена, изкопава се ров около него и са засадени 400 бр. канадска топола. Недоволните от това нощем тайно отсичат тополите. На следващата година отново са засадени тополи, но за да ги спасят използва се един хитър ход от страна на ръководството на спортната организация. Бива поканен Видинския владика за неговото освещаване. И така на 15 март 1935 г. Владиката с антураж от 10 свещеника освещават игрището. На този ден на него се провежда голям спортен събор, в който участвуват и спортисти от всички околни села.

С това се слага край на посегателствата върху дърветата и съоръженията на игрището. Поставено е началото на изграждане на спортно-материалната база в селото.

Тази победа вдъхва още по-голям ентусиазъм и сили за работа. "Гъмзовски юнак" се готви с отбори и гимнастически продукции, като участвува активно в спортния живот на окръга и страната. Участвува на съборите във Видин, Белоградчик, Враца, Плевен, София и др. Много са трофеите от тези събори.

След 9.IX.1944 г. окрилени от заинтересоваността на народната власт за развитие на спорта в България, гъмзовчани с още по-голямо усърдие работят.

По време на организацията "Урожай" се открива младежка гимнастическа школа с ръководител Стефан Иванов. По това време много добре се развива и свободната борба, но поради липса на отбори в окръга и възможност за изяви скоро този спорт е изоставен.

В по-късни години тази традиция е подхваната и от следващите поколения. Отборите на училището по гимнастика, лека атлетика, тенис на маса, волейбол са сериозен и достоен съперник на отборите на спортната школа в гр. Видин и отборите на видинските училища.

Продължава подобряването и на материалната база. Игрището с много ентузиазъм и доброволен труд на населението е превърнато в кокетен селски стадион с футболно поле, 400 метрова дреннирана лекоатлетическа писта, сектори за скокове и хвърляния на диск, точе и копие. Игрища за волейбол, плувен басейн с кула за скокове и отделен малък басейн за малки деца. Стадиона разполага с 1200 седящи места, помещение за инвентар и съблекалня.

Спортните традиции, богатата материална база, добрите спортни кадри и ръководители и голямата любов към спорта са дали редица изяви спортисти. Гордост за селото са Костадин Костадинов Арсезов, получил първия златен медал за Гъмзово, като петобоец в републиканска проява още през 1935 и 1939 години. По това време изявен спортист е също Петър Флоров Мициков - петобоец. Величко Маринов Петров е участник в Националния състав на България по свободна борба, Рилко Занков Флоров - републикански и световен рекордьор по вдигане на тежести, Славеи Флоров - двоен шампион на Балканския крос и достоен представител на българския спорт в редица международни и европейски състезания, Евдоким Димитров - републикански шампион на селската младеж по тенис на маса.

През 1964 и 1965 години "Гъмзовски юнак" е на челно място в републиката в селската спартакиада, както по-късно и в много други на окръга.

Тази традиция продължава и днес. Ежегодно се провежда спортен пролетен празник. Редовно се печелят призови места в организираните общински спортни прояви.

За висока спортна заслуга Българския съюз за физическа култура и спорт дадоха висока оценка и признание на постиженията на селото, като награди Стефан Иванов Стефанов / бай Стефан / и Нестор Георгиев със звание "Заслужил деятел на физическата култура и спорта".

Спортният дух и традиции са запазени и днес и те дават облик на характера на гъмзовчанина и в ежедневието му трудов живот.

ХОРА, КОИТО ГЪМЗОВЧАНИ ТРЯБВА ДА

ПОМНЯТ И ТАЧАТ

СЕВАСТАКИ ГЪМЗОВЯНОВ

Самото му име го издава, че е от село Гъмзово / старото име на селото е било Гъмзово /. Поради доброто материално положение и неговите духовни качества, Севастаки Гъмзовянов се е ползвал с особена почит и до ден днешен. Името му е познато не само от гражданите от първото и второто активно поколение - неговите съвременници, но и от третото. Поради високото обществено положение, което е заемал още от турско време, като редовен член в Мазлиша, а след освобождението - като кмет на гр. Видин, за него се разправят много анекдоти, от които могат да се направят заключения за духовните му качества.

Запазените спомени за него показват, че макар

и само с второкласно образование, Севастаки имал такъв ум, широк поглед на нещата, особена прозорливост и дългоновидност, които го правели добър общественик от типа на онези от преди и след освободителната война. За тези му духовни качества и обществено положение, неговото име е отбелязано в страниците на нашите първи историографи, като Георги Димитров / Кнужество България /, Митко Маринов / Неговите спомени и жива старина / и др.

За да спечели доверието и разположението на турската власт Севастаки, който познава добре турския език, водел турскофилска политика, стремейки се да угоди на турските големци, но не с цел да предателствува или да пречи на своите, а по-скоро да може при нужда да бъде в услуга на българите. Това се вижда не само от големия брой българи, на които успявал да помогне и да отърве от ръцете на властта, но и от начина на освобождаване на четниците на Христо Ботев.

След смъртта на Ботев около 20 негови четници били заловени, оковани във вериги и доведени във Видин. Докарването им в града било използвано от властта, за да да сплашата раята. Наредено им е било да излязат, за да ги видят всички граждани. Тъкмо пред Стамбол - Капия застанали гражданите - иървенци, начело на които застанал Севастаки Гънзовинов.

Когато навързани в желязна верига, четниците силно конвульсирани от аскер и заштитата пристигнали тъкмо пред капията, Севастаки излязъл пред всичките и с троснат глас им отправил обидни думи: че като нехранимайковци те са вдигнали ръка срещу възлюбения баща - Султана; упрекнал ги, че хвърлили петно върху лицето на целия народ и като ги зашпил и обрутал, вдигнал заканително бастуна си, за да ги удари.

Това негово поведение допаднало на турците, които му казали: "Машала", но предизвикало справедливото недоволство, не само на четниците, а и на цялото българско гражданство - особено на онези, които не познавали

хитрата дипломация на Севастаки.

Няколко дена след това обаче, четниците били извикани пред Мезлиша да отговарят за постъпките си и там при разпита Севастаки се държал строго и сурово спрямо тях. Но когато дошло време да се произнесе тяхната присъда, Севастаки сериозен и замислен, като голям държавник, правейки анализ на произхода на хората, на тяхната възраст и възпитание, засилвайки по изкуствен начин тяхната простотия и некадърност, с цел да ги предпостави, като простаци, негодници и др., каквито могат да бъдат увлечени във всякакви порочни работи, настоял да бъдат освободени от всякаква отговорност и помилване. Благодарение на умелата защита на Севастаки, Мезлиша възприел неговото становище и съдът решил да ги освободи от отговорност. Четниците били освободени и преди да си заминат, се явяват групово да му благодарят, защото знаели / разбрали /, че дължат свободата си на Севастаки. Този и много други случаи били познати на гражданите, които разбрали, че като добър българин, той често пъти правел компромис със съвестта си, за да може да бъде в услуга на народа си.

Същата роля е изиграл на времето си като председател на черковното настоятелство при назначаването на Антим за владика на Видин.

Когато Антим пристигнал във Видин, по инициативата на Севастаки цялото гражданство отказало да го приеме не само в църква, но и дори да му дадът подслон в къщите си. Понеже Антим бил назначен за владика от Цариградската патриаршия, против което работели видинци, с цел да го заставят да се самоопредели и да се откаже от Гръцката патриаршия, Севастаки скроява план и нарежда - никой да не го приема, дори да не го поздравява и да не отива в църква.

В душата на Антим станала голяма борба. Той не знаел настроението на видинци, когато пристигнал във

Видин. Но като се уверил, че видинци са единни за Екзархията, скъсал с Патриаршията и се обявил за български владика.

След освобождението Севастаки е в редиците на гражданите - първенци, за това с Указ от 10 април 1883 година бива назначен за кмет на Видин, какъвто остава до 20 април 1884 година. За неговата обществена дейност може да се съди по мероприятията му, като градски кмет: изграждане на болница в града; определяне границите на видинската мера; приемане по най-радушен и братски начин на 9.XI.1889 г. емигрантите-сърби, които след преврата в Сърбия подирили спасение във Видин. Радушият прием, който им били направили и топлиите чувства, с които сгръли душите на братята-сърби са лично доказателство за братските и славянски чувства, които овладявали видинци.

Всичко това показва, че бащата на града - Севастаки Гънзовянов, бил носител на големи славянски идеи, от които били пропити всички граждани.

.....

Вярвам, че в този раздел ще попаднат още много имена, освен цитираните в настоящата брошура.